

FACTSHEET

Aan de slag met de Omgevingswet: wat kunt u nu al doen?

De Omgevingswet

Iedereen wenst een leefomgeving waar het prettig wonen, werken en recreëren is. Maar daarvoor moet je wel goede afspraken met elkaar maken. Inwoners, ondernemers en overheden worstelen met het huidige omgevingsrecht: het is te complex en versnipperd. Er zijn meer dan twintig wetten en honderden regelingen. Er is geen balans tussen zekerheid en dynamiek. Ook is er nu weinig ruimte voor een integrale benadering van de uitdagingen in een dichtbevolkt land als Nederland. Daarnaast is voor inwoners en ondernemers vaak niet duidelijk wat per gebied wel en niet mogelijk is.

Daarom komt er een nieuwe wet: de Omgevingswet. Doel van deze wet is het mooier, schoner en veiliger maken van de leefomgeving. De nieuwe wet moet de bestaande wetten vervangen en zorgen voor een integrale én gebiedsgerichte benadering. De leefomgeving staat centraal. Een ander uitgangspunt is dat afwegingen zoveel mogelijk op decentraal niveau gemaakt worden. Een kernpunt van het wetsvoorstel is het vroegtijdig samenwerken met de omgeving: inwoners, ondernemers, belangenorganisaties. Als zij inbreng hebben bij de totstandkoming van de omgevingsvisie, het omgevingsplan en grote projecten komt direct alle aanwezige kennis en creativiteit op tafel. Dat vergroot de kwaliteit van de besluitvorming en het draagvlak. Wat uiteindelijk tot snellere besluitvorming leidt.

De continue zorg voor de kwaliteit en duurzaamheid van de leefomgeving en ruimte voor ontwikkeling is vastgelegd in de vier verbeterdoelen van de Omgevingswet:

- 1 een samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving;
- 2 het vergroten van de bestuurlijke afwegingsruimte voor de fysieke leefomgeving;
- 3 het vergroten van de inzichtelijkheid, de voorspelbaarheid en het gebruiksgemak van het omgevingsrecht;
- 4 het versnellen en verbeteren van besluitvorming over projecten in de fysieke leefomgeving.

De Omgevingswet is nog volop in de maak; volgens planning is in 2018 alle wet- en regelgeving afgerond. Dat duurt nog even, maar daar hoeft met de voorbereiding niet op te worden gewacht. De Omgevingswet gaat namelijk niet alleen over wetgeving. De wet gaat ook over de manier van werken en over kennis opdoen en delen en over samen nieuwe plannen maken. Op basis van de huidige wetgeving kunnen gemeenten en omgevingsdiensten samen met andere overheden, inwoners, ondernemers en belangenorganisaties zich voorbereiden op de invoering van de wet.

Deze factsheet is bedoeld voor bestuurders en programmamanagers van gemeenten en omgevingsdiensten die met de voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet zijn begonnen of willen beginnen en zich afvragen welke stappen zij nu al kunnen zetten.

Deze factsheet gaat over de veranderopgave in de manier van werken; er zijn andere publicaties over specifieke onderwerpen zoals de factsheet Digitaal Stelsel Omgevingswet en de Juridische Routekaart Invoering Omgevingswet.

Werken volgens de Omgevingswet

De wet geeft ruimte. Ruimte die benut kan worden om de leefomgeving mooier, schoner en veiliger te maken. Elke gemeente, provincie, waterschap en ook het Rijk maakt in de nabije toekomst één integrale omgevingsvisie. In die visie komen alle aspecten voor het betreffende gebied samen: ruimtelijke ordening, bouwen, wonen, ondernemen, evenementen, infrastructuur, mobiliteit, natuur, milieu, water, geluid, luchtkwaliteit, toerisme, recreatie, monumentenzorg et cetera. Deze visie wordt vertaald in één set regels die bepaalt wat waar wel en niet mag.

Bij het maken van die visies, regels en plannen hebben inwoners, ondernemers en belangenorganisaties de kans om in een vroegtijdig stadium mee te denken over wat wel en niet mogelijk is, in plaats van achteraf. Dit vergt van bewoners en bedrijven wel, dat zij actief gebruik maken van deze mogelijkheid en inbrengen welke plannen zij hebben in een buurt of gebied. Samenleving en overheid geven met elkaar op transparante wijze de omgeving vorm door visie en regelgeving. Zo ontstaat balans tussen zekerheid en dynamiek.

Meer activiteiten worden in de nabije toekomst gereguleerd via algemene regels, waardoor minder vaak een vergunning nodig is. Dit betekent voor de gemeentelijke organisatie een verschuiving van focus op vergunningverlening naar planvorming enerzijds en naar toezicht en handhaving anderzijds. De planvorming is de basis voor de regels en met toezicht en handhaving wordt de naleving daarvan gecontroleerd.

Een inwoner of ondernemer die iets wil doen in de fysieke omgeving kan zelf beoordelen of dat past binnen de algemene regels en welke overige regels gelden. Dit stelt eisen aan de informatie die beschikbaar is voor inwoners en ondernemers. Zij kunnen de regels zelf inzien. De regels worden daartoe integraal digitaal beschikbaar gesteld op een begrijpelijke en transparante wijze, in het vernieuwde Omgevingsloket Online. Hiermee is een grote digitaliseringsslag gemoeid.

De veranderopgave

De Omgevingswet gaat dus niet om het verbeteren of optimaliseren van de bestaande situatie en manier van werken, maar om het echt anders doen. Werken volgens de Omgevingswet vraagt om integrale planvorming en -uitvoering, waarbij elke overheid en ketenpartner zijn rol kent en neemt, evenals inwoners en ondernemers.

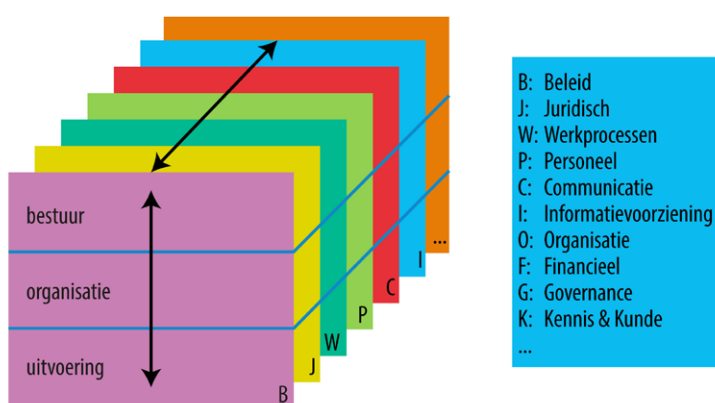
De beweging naar meer eenvoud, meer maatwerk, meer integraliteit en minder regels op het terrein van de fysieke leefomgeving is jaren geleden al ingezet met de Wabo (omgevingsvergunning) en wordt met de Omgevingswet verder verbreed. De Omgevingswet gaat uit van een nog meer integrale werkwijze.

Die integraliteit betreft meerdere aspecten:

- De beleidsinhoud: afstemming tussen alle beleidsinhoudelijke disciplines op het domein van de fysieke leef-omgeving.
- De werkprocessen: afstemming tussen sturing, beleidsvorming en uitvoering, maar ook met de relevante bedrijfsvoeringdomeinen: informatisering, organisatieontwikkeling/HRM, communicatie, juridische zaken, financiën et cetera.
- In de keten: samenwerking met bewoners, ondernemers, partners in de regio en partners in de keten.

Onderstaande figuur geeft deze integrale benadering van de veranderopgave schematisch weer:

Doelgroepen en verandergebieden: integrale aanpak

Wat kunt u nu al doen?

Programmamanager aanstellen

Ons advies is een integraal programmamanager (of projectleider, kwartiermaker, coördinator) aan te stellen in uw gemeente of omgevingsdienst voor de invoering van de Omgevingswet. Iemand die het invoeringstraject kan opstarten en daar alle relevante disciplines bij kan betrekken. Eerste acties voor deze persoon zullen zijn: het bepalen van het bestuurlijke ambitieniveau, het betrekken van de raad en ze inzicht te geven in het tijdsproces en de eigen rol, inventarisatie van de betrokken disciplines, samenstellen van een team, het uitvoeren van een aantal inventarisaties/verkenningen in de eigen organisatie zoals een stakeholdersanalyse en een impactanalyse.

Contactpersoon aanmelden bij VNG

Ter voorbereiding op de invoering van de Omgevingswet vraagt de VNG u om één contactpersoon in uw gemeente of omgevingsdienst aan te melden. Dit is bij voorkeur de hierboven beschreven programmamanager. Deze contactpersoon is voor ons het aanspreekpunt in uw gemeente. Bijvoorbeeld om informatie te delen, om inbreng te vragen voor de ontwikkeling van ondersteuningsinstrumenten en digitale voorzieningen, maar ook om goede voorbeelden te verspreiden en om vragen te beantwoorden.

Bestuurlijk ambitieniveau bepalen

Wat u ook al kunt doen, is het bestuurlijke ambitieniveau bepalen: hoe ver wilt u gaan met de verandering van de werkwijze bij de invoering van de Omgevingswet? Wilt u de wet minimaal adequaat invoeren of wilt u maximaal gebruik maken van de ruimte die de wet biedt om anders te werken? Deze keuze is bepalend voor de manier waarop het invoeringstraject er in uw organisatie uit ziet.

Om u hierbij te ondersteunen, is de VNG een aantal verandertypen aan het uitwerken, op basis waarvan het gesprek over het ambitieniveau van uw gemeente gevoerd kan worden. Zodra deze verandertypen beschikbaar zijn, wordt de contactpersoon in uw gemeente daarvan op de hoogte gesteld.

Budget reserveren

Ook is het belangrijk om budget vrij te maken voor de voorbereiding op de invoering de komende jaren. De exacte omvang van de benodigde budgetten is afhankelijk van uw ambitieniveau, de huidige manier van werken, het tempo en de mate waarin uw gemeente wil veranderen, de actuele opgave voor de komende jaren in het fysieke domein (herziening bestemmingsplannen, gebiedsontwikkeling) etc. Bepaal zo snel mogelijk hoeveel u ongeveer denkt nodig te hebben, zodat dit bij de Voorjaarsnota geregeld kan worden.

Stakeholderanalyse

De invoering van de Omgevingswet kan een versnelling betekenen van reeds lopende trajecten in uw gemeente, zoals een integrale manier van werken in de eigen organisatie, gebiedsgericht ontwikkelen, participatieve trajecten met de samenleving etc. Daarom is afstemming tussen het invoeringstraject en lopende trajecten van belang. Dat geldt ook voor het in kaart brengen van alle spelers in het veld, zoals de omgevingsdienst, de GGD, de veiligheidsregio, andere gemeenten, provincie, waterschappen, het Ondernemersplein etc.

De VNG gaat in het eerste kwartaal van 2016 via de contactpersonen bij gemeenten en omgevingsdiensten de reeds bestaande regionale contacten en netwerken uitvragen. Dit is bedoeld om regionale netwerkvorming voor de invoering van de Omgevingswet te ondersteunen.

Impact bepalen

Om een beeld te krijgen van de te verwachten impact van de Omgevingswet voor gemeenten en omgevingsdiensten, kunt u de [generieke verkenning impact Omgevingswet](#) uitvoeren. Deze verkenning maakt de invloed inzichtelijk van de Omgevingswet op de gemeentelijke organisatie, werkprocessen, werkwijze, informatievoorziening, etc. Enkele gemeenten zijn hier al mee bezig.

Wat doet de VNG?

De VNG zet zich in om de Omgevingswet zoveel mogelijk te laten aansluiten op de gemeentelijke praktijk. In 2016 focust deze inzet zich op de AMvB's onder de Omgevingswet. Wilt u daarover meedenken? Graag! Kijk dan in de [Juridische Routeplanner](#) wanneer u over welk onderdeel van de wetgeving met ons kunt meedenken.

De VNG is actief betrokken bij het landelijke, interbestuurlijke programma *Aan de slag met de Omgevingswet*. In dit programma ontwikkelen VNG, IPO, UvW en het Rijk samen vraaggestuurd diverse (digitale) voorzieningen en ondersteuningsinstrumenten voor de invoering van de Omgevingswet. Want we willen niet wachten totdat de wet er is, maar nu al aan de slag gaan.

VNG en gemeenten houden eind 2015 en in het eerste kwartaal van 2016 [roadshows](#) op verschillende locaties in het land. Deze roadshows zijn bedoeld om de invloed van de Omgevingswet te delen, goede voorbeelden uit de regio uit te wisselen, en om kennis te maken met de collega's van gemeenten, waterschappen, provincie, omgevingsdiensten en regionale uitvoeringsdiensten.

Via de contactpersonen die zijn aangemeld bij de VNG, wordt ook afgestemd hoe de kennisuitwisseling tussen de programmamanagers van gemeenten en omgevingsdiensten kan worden ondersteund. Ook verzamelt en ontsluit de VNG [praktijkvoorbeelden](#), bijvoorbeeld van plannen van aanpak voor de invoering van de Omgevingswet.

U kunt meer informatie vinden op de website van de VNG, zoals de [VNG-themapagina Invoering Omgevingswet](#), de [VNG-themapagina Lobby Omgevingswet](#).

Specifieke vragen over de gemeentelijke invoering van de Omgevingswet kunt u stellen via informatiecentrum@vng.nl of 070-3738393.